

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob **torških, četverških**
in **sobotnih**. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za jeden mesec . . . 1.—, laven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50
za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.—
za več let . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnice je plačevati naprej na naročbo
krez priložne naročnice se sprava na
ozira.
Poznamo številke so dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč.
Izvan Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se račune po tarifu v petitu; za
naslove s debilimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega navadnih vrstic.
Poslana, osmrtnice in javne zahvale, do-
mači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uradništvu
alica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovana se ne
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Namerno, reklamno in oglaš spre-
jema upravništvo alica Molino pic-
cola št. 5, II. nadst. Naročnice in oglaš
je plačevati loco Trst. Odprto reklama
sije se prosa pošiljati.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinstvi je moč“.

Kako se troši za povzdigo blagostanja v okupiranih in kako v podedovanih deželah!

(Daje)

V ta namen so poslali v deželo melioracijskih inženirjev. Preiskovanja le-teh so pojasnila, da so klimatski odnosi v okupiranih deželah taki, da pada perijodiško deževje le bolj na jesen in spomlad, med tem ko je padanje vode v poletju povsem nezadostno. Z ozirom na te klimatske odnose je potrebno, ne le delati na to, da se zmanjšajo povodnji, ampak skrbeti bude treba tudi začasno umetno namakanje v krajih, osvobojenih od povodnji. Načrti, katere je bilo treba napraviti, so se morali torej sestaviti ozirom na ta dvojni namen.

Prva dela so se začela na livanjskem polju, ki meri 29.500 ha, od katerih je poplavljenih 90 odstotkov, in sicer z iskanjem in čiščenjem „ponorjev“ (odprtini, poklin). K temu delu je prebivalstvo prispelo z 2000 gl. in ročnim delom, o katerem poslednjem pa ni nikakega zaznamka. Vlada je prispela s 18000 gl. O tem delu so se razkrili in štiti en „ponor“ 400 m. dolg in 32 m. širok, dva 27 m. dolga in 10 oziroma 13 m. široka. Ti očiščeni ponori so se zavarovali lesenimi zgradbami, da ne bi se zasuvali in posuvali.

Naslednja povodenj je pokazala, da je nasledek teh čistilnih del jako povoljen. Lotili so se torej nadaljnega dela, sestojčega v tem, da se je iz podolja, ki je bilo tudi zamočvirjeno, odvela voda pomočjo popolne mreže kanalov. Stroški te naprave so znašali 95.000 gl.

V popolnjenje te naprave za razvedenje namerujejo še privrediti napravo za odtakanje vode po ceveh (drainage).

Nadaljnja dela so se izvršila na Gačkem polju, ki je, kakor že rečeno, poplavljen od pozne jeseni do spomladi, dočim mora v visokem poletju trpeti na pomanjkanju vode. Ker pa se ljudstvo bavi tu le z živinorejo, so te poplave po zimi in pomanjkanje vode po leti jako škodljive za razvoj živinoreje. Za naprave za odtakanje vode se je potrošilo tu 60.869 gl. V namen bodočega namakanja se je zgradil tu nabiralnik vode z 1.730.000

m³ prostora. Ta nabiralnik je stal 350.000 gl. Ta naprava prične delovati v tem letu.

V zboljšanje kotlin in dolin ob meji hercegovsko-dalmatinski — Imoški, mladeška dolina, Rastok, Jezerac in Jezen — je tudi že izdelan načrt za razvedenje in namakanje. Ta načrt bude zahteval 405.000 gl. in se gotovo kmalo prične to delo ob poznani enerziji deželne vlade.

Razn teh za melioracije deloma že porabljenih, deloma namerovanih prispevkov v skupnem znesku 1.015.869 gl., se je izdal še znesek 113.833 gold. za naprave 202 vodnjakov in napajališč z ukupno vsebino 20.378.000 litrov, tako, da bude vsakupni trošek znašal 1.129.752 gl.

Za vzdrževanje teh vodnjakov in napajališč je določenih v deželni proračunu letnih 9000 gl.

Sedaj pa vprašajmo: kakšni zneski so določeni za taka dela v tostranskem državnem in deželni proračunu za istotako ubogo Istro?

K temu velikemu znesku je prav za prav še prišteti znesek 6.000.000 gl. za uravnavo Neretve. Ker uravnani del reke stoji v Dalmaciji, je morala ta znesek plačati naša državna polovica, da si se je isti potrošil le na korist okupiranih dežel, in sicer v ta namen, da je možno z morskimi ladijami dospeti do zaključne točke hercegovske državne železnice: do Metkovića.

Po tej uravnavi zajedno dosežena melioracija 8000 ha ne prihaja v poštev, ker ta korist, ki je pripadla Dalmaciji, ni bila merodavna za začetek tega dragega dela.

Kako dolgo pa se zavlačuje že toli zaželjena in bogate dobičke obetajoča uravnava Labe in Vltave Praga-Aussig? K stroškom te uravnave v znesku 12.500.000 gl. bude morala dežela Češka prispeti z jedno tretjino. Uravnava Neretve se je pričela že v letu 1881. in je bile 1888. blizu dovršena, dočim se je komisija, določena za uravnavo Labe-Vltave, oživotvorila še le v letu 1897. Kako srečne bi bile lahko avstrijske dežele, ako bi se za njih blagostanje skrbelo istotako, kakor se to godi v okupiranih deželah!

Preidimo sedaj k onemu, kar se je uvelo v istem času za kraške kraje te državne polovice,

trpeče ob enakih odnosih. Pogled na to nas ne more zadovoljiti, da si so se že pred več nego 100 leti storili prvi koraki za zboljšanje nepravilnih, in da v tem pogledu določeni načrti ob razmerno malih žrtvah ne obetajo le brezpogojno ugodnega vspeha, ampak bi imeli tudi vspehov v zdravstvenem pogledu za deželno glavno mesto Kranjske, za Ljubljano.

Ako pogledamo najprej na obrežje ob izvirkih Ljubljane, vidimo, da se je vsled vsako leto ponavljajočih se tožeb o naraščajočih in dolgo trajajočih povodnjih v dolini Planinski, obsežajoči 1000 ha, čutilo primorano c. kr. ministerstvo za poljedelstvo, da je v letu 1886. odredilo preiskavo podzemskih dotokov loško-cirkniške-planinske in ljubljanske kotline. To deloma težavno preiskavo je v letih 1886—1888. strokovnjaški izvel g. ces. kr. gozdarski komisar Viljem Putic k. Našel je mnogo podzemskih prehodov zasutih z gramozom, jam in njih zvez. Da se je omogočilo hitro odtakanje velikega vodovja, čistili so se najdeni požiralniki. Ne le da so zavarovali le-té pred zopetnim zamašenjem, ampak napravili so še dva rova za zvezo novonajdenih jam s podoljem.

Po tej zvezi novih jam s požiralniki je omogočeno hitreje odtakanje velikega vodovja, toda le dotlej, dokler niso polne jame. Kajti nadaljnja zveza proti Ljubljani ni bila in ne bude možna, dokler se tam stanje ne zboljša.

Za sedaj je torej le v malem obsežu dosežen vpliv na visoke vodovje. Ta vpliv bi se lahko povečal, ako bi se posrečilo najti nadaljnje število jam in po medsebojni zvezi istih širjega prostora za več množine vode. Toda to delo je težavno in tudi jako nevarno vsled možnosti nenadejanih povodnji, tako, da je malo nade, da bi se stvari od pomoglo po nadaljevanju teh del.

Kolike množine vodovja da nastopajo ob takih povodnjih, pokazala je povodenj v Planinski dolini leta 1888., ko se je zajezilo 11.7 milijonov kubičnih metrov vode ob maksimalni višini 9.5 m. Poročila o nenavadno veliki povodnji v letih 1851. do 1852., ki je glede višine nadkrilila ono iz leta 1888. za 5 m., kažejo 66.5 milijonov kubičnih metrov zaježene vode. Te številke pričajo, da bude

jedna reč je odkritosrčno žalila vrliga Rislerja; nedoumna odtujenost in zla volja med njim in Žige... morda mu pripomore Fran, da izgine tema.

„Gotovo ti pomorem, brate!“ je odgovoril Fran s stisnjenimi zobmi in rudečica mu je žalila obraz, ko je pomislil, kako se ne more zaupati tej odkriti, zvesti duši, ki se je izražala tako priprosto, tako nedolžno. Dobro, da je prišel kakor sodnik in maščevalec; vse je hotel razjasniti in uravnati!

Med tem sta se čedalje bolj bližala Asnièresu in selskemu dvorcu. Fran ga je že od daleč opazil zaradi njegovega ličnega stopničastega stolpiča in čisto nove, modre skriljate strehe. Sedaj je videl, da je kakor navlašč za Sidonijo... pripravna kletka za to ptičico s pisanim, v oči bodočim perjem.

Bila je dvanadstropna švicarska hišica; že od železnice jo je bilo videti sredi široke tratine, katero je krasila velikanska angleška steklena kroglija, s svetlimi stekli in rožastimi gardinami v v oknih.

(Pride ša.)

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši.

ROMAN.

— Francoski pisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Potem se je spomnil sumničnega, katero so se ljudje predrznili imeti do njega, in vsa jeza njegova se je obrnila v hinavsko, malopridno žensko, ki svojega moža vara tako predrzno in nekažnjena, da ga ljudje imajo za sokrivca. A hotel je imeti žnjo grozen razgovor; hotel jej je naravnost reči: „Prepovedujem vam... čujete, prepovedujem vam, skruniti ime mejeja brata!“

Te misli so mu neprestano rojile po glavi, ko sta se peljala mimo mladih dreves ob železniškem pobočju Saint-Germainskem. Risler, sedeč mu nasproti, je klepetal neprestano. Pripovedoval je o tvornici, o kupčiji. Lansko leto sta zaslužila vsak štirideset tisoč frankov; a to bude še vse drugače, kadar bude gotova njegova tiskalnica. „Tiskalnica vrtiljka, dragi moj, ki vsakokrat, ko se zavrti kolo, tiska dvanajst do petnajst barev, rudeče na rožaste, temnozeleno na svetlozeleno, in zraven se nič ne razmaže, barve se ne zlijó druga v drugo in

risarija se kar nič ne pokvari. Me-li umeješ, bratec? — Stroj, ki dela umetno kakor človek in ki preustroja vse izdelovanje tapet.“

„Ali si to čudo že našel, ali je le iščeš?“ je vprašal mladenič nekoliko skrbno.

„Našel!... popolnoma našel! Jutri budeš videl moje risarije. Razven tega sem sestavil mehanično pripravo za obešanje tapet. Prihodnji teden si uredim delavnico pri nas pod streho, kjer se na skrivnem, v pričo mene sestavi prva tiskalnica. V treh mesecih moram imeti patent in stroj mora delovati. Potem bodemo vsi skupaj bogatini, dragi Fran... lahko si misliš, kako bodem srečen, ako bodem mogel Fromontovim vsaj nekoliko povrniti dobrote, ki so mi jih skazali. Dá, ljubi Bog mi je odločil srečno usodo.“

In sedaj je pričel naštevati posamezne dele svoje sreče. Sidonija je bila najboljša bitje na svetu, dražestna ženica, ki mu je delala vso čast. Njiju gospodarstvo je bilo sila prijetno; dostikrat sta imela družbo in sicer prav fino družbo. Malička je pela kakor slavček, za kar se ima zahvaliti izborni metodi njene učiteljice petja, madame Debsonove, ki je bila tudi dobrasrčna oseba. Same

teško najti shramb tudi za manje množine. Brez saniranja ljubljanske kotline ni mogoče doseči znatnega zboljšanja v odnošajih.

Stroški, ki so jih povzročila ta dela, niso objavljeni. Isti pa ne morejo biti veliki, ker se niso izvršila nikakva večja dela, izvemši naravno omenjenih dveh rovov in razkritje založenih požiralnikov. (Dalje pride.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 16. aprila 1897.

Kalilcem naše sloge je kaj dobro podkuril zadarski „Narodni list“. Kakor smo storili te dni mi, tako žigosa tudi zadarski list one ljudi v prestolnici hrvatski, ki iz nam vsem znanih namenov odklanjajo vsako solidarnost med Slovani, ki propovedujejo čuden nauk, da bi se morali Hrvati popolnoma osamiti ter odkloniti vsako pomoč. Prav dobro pripaža „Nar. list“, da take političke taktike se more držati le oni, ki ima na razpolago kakov pol milijona bajonetov. Po menenju naših Herokratov je vse „oportunizem“, karkoli se doseže pametnim delom. Čemu širiti narodno zavest med ljudstvom? Čemu hrabriti narod za vsakdanje borbe proti zisiemu? Čemu trebati tujinščino iz naših vrst? Čemu borba za uvelenje našega jezika v šole in v urade? Za vse to naj bi se ne brigali, ako ne moremo doseči hkratu svoje glavne svrhe. Vse to da je oportunizem, mrvica. Ti „veliki“ politiki bi hoteli, da bi le po novinah, sestankih in komersih govorili o veliki Hrvatski, da bi vodili le politiko v velikem stilu z gleslom: ali vse, ali — nič!

Po vsej pravici pozivlja „Narodni list“ na odgovor: kdo je več pripomogel za vzbujenje narodne zavesti po Istri: ali novinarske razprave o „čisti“ in „nečisti“ smeri, ali pa družba Cirila in Metoda, ki širi po Istri hrvatske šole, in posojilnice, ki imajo ta cilj, da osvobodijo kmeta od pritiska laške gospode? A mi pravimo, da gotovo ne delajo za povzdigo naroda tisti, ki le deklamujejo o veliki Hrvatski, da le z frazami prikrivajo svoje namene in zveze, pač pa oni, ki skromnim in neprestanim delom razkrivajo in celijo stare rane naroda, ne da bi s tem žrtvovali ni pičice od svojih načel. Lepo je govoriti o zjedinenju, toda o tem ni smeti pozabiti, da narod treba popred usposobiti za zjedinenje. To pa ne dosežemo nikdar samimi teorijami in velikimi programi, ampak z vsoprednim delom za njegovo duševno in materialno blaginjo. Od naroda, ki se še ni popel do popolne političke zrelosti, ne moremo pričakovati, da bi hotel žrtvovati vse za svoje idejale, ampak takemu narodu treba — kruha, telesnega in duševnega. Seveda treba gojiti idejale vedno, neprestano in ob vsaki priliki, saj se je na ta način vzgaja narod za vršenje svoje naloge. Toda pot do uresničenja idealov ni ravna, prema, ampak zakrivljena, strma. Zato pa je naravnost frivolno, ako se sumničijo izdajstva na načelih ljudje, ki razumno in razsodno iščejo poti do cilja. Prav pravi „Narodni list“: Ustvarimo si najprej pravih Hrvatov in Hrvatska bode gotova! Ob vsej zvestobi do glavnih težanj ne smemo pustiti z uma modro latinsko prislovico: primo vivere, dein philosophari! Najprvo treba ustvariti narodu pogoje za obstanek!

Položaj na Vstoku. Z grško-turške meje ni nič novega. Nobeden ne mara pričeti, kajti toliko Turčija, kolikor Grška se bojite posledic, ki bi zadele onega, ki je izzval in — začetil morda svetovni požar. Vsaj iz Carjega grada zagotavljajo, da se ni zgodile nikakoršno nove nasilstvo ob meji. Vrhovni turški poveljnik Edhem-paša je dobil strogi nalog, da ne sme dovoliti turškim vojakom niti najmanjšega izzivanja. Vojaki so povsodi razvrščeni 1 do 2 kilometra daleč od meje. Samo na najvažnejših točkah so še posebne straže še bliže meje.

Popolnoma nasprotno — pravi alarm — pa poročajo iz Aten. Pravijo, da krožijo dosledno vesti, da so zopet nekatere tolpe na raznih krajih prekoračile mejo in da so bil spopadi s turškimi vojaki. Toda te vesti niso potrjene in oficijozni krogi tajé, da bi se bilo dogodilo kakšno novo nasilstvo. — Prestolonaslednik princ Konstantin je odpotoval iz Larise in se podal na nadzorovanje straž ob meji.

Različne vesti.

Popravki gosp. Schaffenhauerja. Kakor svojedobno o dogodkih v Buzetu povodom potovanja grofa Badenija, oglašil se je gosp. okrajni glavar koperski tudi sedaj, da „popravi“, kar se je pisalo o dogodkih v Kopru, posebnost napadnih na slovenske in hrvatske dijake. Svoj popravek poslal je to pot v list „La sera“, v katerem trdi, da ni nič res, ni da je bil ranjen gosp. prof. Franković, ni da so bili ranjeni učiteljskišniki.

Na ta popravek odgovarjamo le, da to, kar smo pisali n. pr. mi o dogodkih v Kopru, so nam sporočile povsem verodostojne osebe pismeno in ustmeno. In na svoje oči smo videli v Trstu kakih 30 dijakov onega jutra za rano, ko so po noči zbežali iz Kopra. Mi vsaj ne moremo verovati, da bi bili dijaki rizikovali tak korak brez povoda. Sicer pa bodi stvar taka ali taka. Mi vemo, in g. okrajni glavar bi mogel tudi vedeti, da se je o onih napadnih uvelo kazensko-sodno postopanje. Čemu torej taki popravki? Ali bi ne bilo umestneje, ako bi g. glavar počakal na izid preiskave? Sploh se nam jako čudno zdi, da g. glavar pošilja listom „popravke“ tudi o stvareh, o katerih se vrši sodna preiskava. Po našem menenju spravlja dotične liste celo v nevarnost konfiskacije.

Sicer pa priznavamo tudi mi z „Našo slogo“ vred, da ob omenjenih izgrelih ni bilo nobenega — mrtvega!

Veliki teden. Češčenje Božjega groba je bilo na Veliki četrtki ves večer jako živahno. Pri sv. Justu je bilo toliko ljudstva, da na stotine ljudi ni moglo niti v cerkev; cerkvi oo. jezuitov in oo. kapucinov bili ste ves dan natlačeni. Izredna množica ljudstva je tudi obiskala župno cerkev pri sv. Jakobu, kjer je lotos prvičkrat izpostavljen nov Božji grob, ki ga je preskrbel š. g. župnik don Hrovatin.

Pri sv. Justu je prem. škof msgr. Šterk izvršil tradicionalno univanje nog. Starci, katere je doletela ta čast, bili so: 1.) mesar Jurij Benvenuti, 91let star; 2.) čevljar Josip Lukešič, 82 let; 3.) tapetar Josip Pahor, 93 let; 4. postrešček Anton Blažič, 83 let; 5.) sluga Josip Bacco, 80 let; 6.) gumbar Josip Martini, 77 let; 7.) težak Ivan Pirat, 92 let; 8.) zidar Jakob Klun, 89 let; 9.) brivec Aleksander Andrizza, 84 let; 10.) težak Josip Serafini, 84 let; 11.) kovač Luka Lipot, 84 let 12.) zidar Fran Giusti, 82 let. Vsi ti starčki so iz Trsta, a svoje obrti seveda nobeden izmed njih ne opravlja več.

Po izvršeni ceremoniji so bili starčki v sakristiji dobro pogoščeni. Sleherni je dobil v dar mošnjček, v katerem je bilo 10 glid.

Veliki teden. Pod tem naslovom piše „Naša Sloga“: Vsakega leta se spominja v velikem tednu pobožno ljudstvo širom vsega sveta prehode muke in smrti našega Odrašenika; in razmišljajoče o tem se tolaži in hrabri v trpljenju in nadlogah, ki je tarejo. — Naš mukotrpní narod v Istri mogel bode to pot razmišljati še bolje, ker so se kleti nasprotniki tudi proti njemu jeli posluževati izgleda farizejev in Židov. — Ljudje našega roda se proganjajo, zlostavljajo in mrcvarijo, pljuva se nanje in rogajo se jim, ne da bi smeli prigovarjati. In zakaj? Zato, ker ljubijo svoj narod in zahtevajo svoje pravice. — Vrh tu tega obrekujejo nasprotniki naš rod farizejsko drzoostjo in hinavsko lažjo ter ga opisujejo kakor največjega razbojnika in zločincea. Proglasiti ga hočejo odgovornega za vsa ona dela, katera so storili oni sami!

O mukotrpní narod naš, pomisli na muko in trpljenje našega Odrašenika in prenašaj vse evangeljsko potrpežljivostjo; nadejaj se, da istotako kakor je dosegla božja roka licemerne farizeje in okrutne Židove, ne prizanesi zaslužena kazen tudi današnjim našim farizejem in Židom!

Skraina zdívanost. Sporočili smo te dni, kako naš narod po Istri skrbi, da opravi delo na polju zaprtih bratov, in pohvalili smo to delo krščanskega usmiljenja. Ali celo to delo zares plemenitih ljudi bi hoteli preprediti naši nasprotniki. Strašijo namreč ljudi, da naj nikar ne opravljajo dela namesto zaprtih, sicer da bodo zaprti tudi oni kakor sokrivci. Le popolna zdívanost in posurovljenje vsega človeškega čutstvomana more narekovati taka peklena sredstva; le ob zdívanosti je možno tako brezčutje! Pustimo zaprte, in Ita-

lijani naj sodijo o njih kakor hočejo! Toda delo bratoljubja, ki je toli požrtvovalno vrši sedaj naš rod po Istri, ni storjeno le zaprtim v prilog, ampak tudi njih rodbinam: očetom in materam, ženam in nedolžnim otročičem S temi vsaj naj bi imeli usmiljenje — nasilniki! Toda, ne ne! Oni ne poznajo usmiljenja. Poslušujejo se najgrših laži, da bi prepredili vsako tolažbo nesrečnemu ljudstvu.

Ti ljudstvo pa, nikar ne veruj lepovom, ampak vrši nadalje svojo bratsko dolžnost! Bog sam ti poplača stotero, kajti kdor vrši delo usmiljenja, najde usmiljenja. — Da, ako bi mogli zapovedovati ti lopovi, vzeli bi nam tudi solnce, da ne bi grelo nas in našega polja. Potem pa še upijejo „la pace fra città e campagna“; mi pa nočemo miru, ki bi pomenil za nas — smrt!

Princeza Ana Črnogorska je dospela včeraj iz Italije, kjer je bila obiskala svojo sestro, princezo Heleno Neapeljsko, v Trst. Tu se je ukrcala na Lloydov parnik „Graf Warbrand“, da se vrne v domovino.

Bivši župan dunajski, dr. Strobach, se je odpeljal minolo noč z mnogimi drugimi izletniki parnikom iz Trsta v Benetke.

Za družine radi volilnih izgrelov zaprtih okoličanov darovali so nadalje:

Gospa Štoka	2	glid.	—	kr.
Josip Turk	3	„	—	„
Peter Gruden	1	„	—	„
Ana T.	—	„	50	„
Mlinarjev Ljuzje	2	„	—	„
Može Peter	—	„	30	„
Anton Šteker	—	„	50	„
Luka Benčina	—	„	50	„
Ivan Bole, Rojan	1	„	—	„
Fran Mirt (za velikonočno „piucco“)	1	„	—	„
Marija Gospodarič	—	„	50	„
Nabrauo v gostilni „Ipsavske vinarske zadruga“ (Piazza Cordajucoli)	5	„	47	„
Marija dr. Tumova v Gorici	5	„	—	„
Spominčice sežanskega vrta	5	„	—	„
Marija Pertot, mesarica, Prosek	1	„	—	„
Kristina Mabergoj soproga mlajšega Ivana	1	„	—	„
Marija dr. Pretnerjeva	5	„	—	„
F. R. S.	1	„	—	„
Vladimir Mavrin	—	„	50	„
Skupaj	36	„	27	„
Prej izkazanih	439	„	23	kr.
Skupaj	475	glid.	50	kr.

Bodi presrečna hvala blagodušnim darovalcem in požrtvovalnim nabiralkam, ki so pripomogli bednim družinam, da jih ne mori razun moralne tudi materialna skrb v velikonočnih praznikih. Nadaljnje prispevke sprejema in deli drage volje upravništvo „Edinosti“. (Via Molin piccolo št. 3.)

Novačenje leta 1897. Glavno novačenje novincev, pristojnih v tržaško občino in tudi tu bivajočih tujecev, rojenih v letih 1876, 1875, in 1874, vršilo se bode v spodaj zaznamovanem redu dne 13., 14., 15., 17., 18., 19., 20., in 21. maja t. l. od 8. ure naprej v c. in kr. pomorski vojašnici (Lazaretto vecchio).

V smislu obstoječih predpisov bode se v zgoraj omenjenih dnevih razpravljalo tudi o prošnjah, tičočih se jednoletne prostovoljne službe in o prošnjah za oproščenje od stalne službe.

Novinci morajo priti na novačenje točno in v normalnem stanju.

Novinci, ki se bavijo s postrežbo strojev in kotlov, oni, ki so gozdnarji, mornarji, ali ki so bili dodeljeni koji ekvitaliji, morajo to s primernimi spričevali dokazati komisiji.

Ako kateri novinec ne bi dobil poziva na novačenje, je njegova dolžnost, da pravočasno pride ponj v I. oddelek mestnega magistrata (III. nadstir. mestne palače).

Novačenje se bode vršilo v tem-le redu:

I. razred (1776.):

Od št. 1, izžr. za nov. do vklj. št. 250, 13. maja,	„	251	„	500, 14. „
„	„	501	„	742 15. „

II. razred (1875.):

Od št. 1, izžr. za nov. do vklj. št. 839, 17. maja,	„	839	„	668, 18. „
---	---	-----	---	------------

III. razred (1874.):

Od št. 1, izžr. za nov. do vklj. št. 342, 19. maja,	„	343	„	619, 20. „
---	---	-----	---	------------

Ptuji novinci dne 21. maja.

Letni občni zbor „Občnega izobraž. del a vskeganastal po odcepu italijanskih delavcev, policija po- podpernega in prava varujočega društva“.

Predsednik Panek Alojzij je konstatiral dovoljno število udov, odprl občni zbor ter predstavil vladnega komisarja dr. Biasotto. —

Predsednik je zahvalil ude, da so se svojo udeležbo omogočili vršenje občnega zbora. Delavci! Težavno je bilo delo, vendar smo premagali razne ovire in danes stojimo krepkeji na nogah. Naše društvo je obče izobraževalno, ono sprejema vsakega delavca, katesibodi narodnosti; — in to je posebne važnosti, ker tu jih učimo spoštovati se eden drugega. Izobraževalno društvo vas ne uči upora zoper gospodarje, zoper vlado, ne, ampak ono hoče le delavca poučiti in podpirati ga v raznih potrebah. Zato pa je potrebno, da se združimo, da pristopijo delavci v društvo v vedno večem številu. Močno društvo ima več veljavo; in tudi več podpore bi dobivali v času brezdelnosti in v drugih potrebah. Od vas je odvisen obstanek društva in njegga napredek. Združimo se! (Odobravanje).

Na to je predčital tajnik poročilo o društvenem delovanju min. leta. — Zbor je vzel poročilo naznanje z odobravanjem. Tako je občni zbor prejel v znanje tudi poročilo o gospodarstvenem stanju društva.

Predao je prišla na vrsto volitev novega odbora, zahvalil se je predsednik odstopajočemu odboru; posebno se je spominjal odbornika Lavtarja, ki mu je bil vedno požrtvovalno na strani.

Predsednikom bil je izvoljen: Miloš Kamušičič. V odbor pa: gg. Alojzij Panek, Krejčić Andrej, Besednjak Ivan, Lavtar Ivan, Koprivšek Anton, Samec Matija, Tratar Josip, Tavčar Ivan in Irenberger Ivan. Pregledovalci računov: Zaiderišič Josip, Zander Ludvik in Pretsch Ludvik.

Novoizvoljeni predsednik M. Kamušičič se je zahvalil na skazani časti približno nastopno: Dragi delavci!

Danes ste prekoristno izobraževalno društvo poverili novemu odboru. Odstopajoči predsednik Vam je opisal razne težkoče, katere je moralo društvo prebiti. Te ovire niso še odstranjene, mnogo bode treba še truda in požrtvovalnosti, da povzdignemo društvo na krepke noge.

Društvo je ustanovljeno na pravi socialni podlagi. Tu dobivajo pouka in zavetja delavci vseh strok. Mi delujemo za spravo med delavskimi sloji. Za tržaške bolne razmere bi bila že to velika korist in napredek k boljši prihodnosti, ako bi vsaj med delavci raznih narodnosti nastal mir, medsebojno spoštovanje in prizanašanje. Naše društvo je bilo vedno za spravo na podlagi enakopravnosti. Ali mi smo še daleč od cilja. Mi dobro poznamo tiste skrivne sile, tiste brezvestne podpihovalec, odkritosrčno: krivi liberalizem in židovstvo s svojim strupenim časopisjem, ki je največ pripomoglo do današnjega razdora. — Mi hočemo na javnih shodih razpravljati narodno-gospodarska vprašanja, od katerih je odvisna boljša ali slabša delavska prihodnost. Ali mi hočemo tudi pokazati in dokazati, kdo je največ kriv na današnjih žalostnih razmerah — kdo je ravno v Trstu vzrok neznoznemu stanju. Na javnih shodih hočemo odkrivati rane našega ljudstva in kazati istemu pot do boljše bodočnosti. Če tudi ne bi želi, pa sejati hočemo; to nam veleva naša dolžnost. Tukaj dobiva pouka vsak v svojem jeziku. Mi spoštujemo vsacega, ki nas spoštuje. Ako se bodo laški delavci ogibali našega društva, svobodno jim! Naša skrb bode, da se pa slovenski in nemški delavec v tem večem številu okleneta istega. Moja želja je, da bi vsi narodi skupno delovali v zmislu socialnega napredka, enakopravnosti in pravičnosti. Naše društvo neče zapostavljati ne vere ne naroda in ne države, mi želimo, da se delavski stan povzdigne duševno in materialno; da pride do spoznanja samega sebe: potem bode tudi koristen ud družbenega življenja. Z nado, da bode te podpirali in širili naše društvo, Vas prisrčno pozdravljam.

O točki „posamezni predlogi“ se je oglašil prvi Pe l j š a k Mihajl. Pojasnil je zboru, da društvo deluje v vseh deželnih jezikih, da so tudi društvene knjižice pisane v treh jezikih; zato nima nobeden pravi prijatelj delavskega stanu vzroka odtegovati se društvu. Gospod predsednik je obljubil, da bode deloval na to, da se ustanovi društvena knjižnica za delavce. Mi smo že imeli več knjig in drugih pripomočkov; ali pred leti je vsled prepira, ki je

segla po društvenem premoženju. Predlaga torej, da novi odbor stori potrebne kerake, da bi društvo dobilo od policije nazaj svoje knjige in drugo, ker ista tega ne potrebuje. Predsednik je obljubil, da stori takoj potrebno v tem zmislu.

Panek je želel, da bi pristopili tudi laški delavci, a se boji, ker je mnogo njih še za Hor-tisa. —

Koprivšek želi, da bi udje dobivali „Delavca“ s tem, da bi se povišala udnina.

Predsednik je pripomnil, da to ni zdaj mogoče. Ko se društvo opomore, hočemo govoriti o tem.

Samec priporoča odboru, da bi skliceval javne shode, ker bi najbolj koristili društvu. Predsednik je obljubil, da se bodo gotovo vršili, ker je to glavni namen društva.

Panek je predlagal, da bi se že čez 14 dni, t. j. 25. t. m., vršil prvi javni shod pri sv. Jakobu.

Občni zbor je pritrnil temu predlogu. S tem je bil dovršen dnevni red, in zaključen občni zbor. Zdaj pa je na novem odboru, a še bolj pa na delavcih, da povzdignejo naše izobraževalno društvo.

Kdor se hoče vpisati, naj se oglasi pri predsedniku društva, Via Romagna št. 20, ali pri drugih odbornikih.

Iz podgrajske občine smo prejeli nastopno izjavo:

Od več strani me napadajo kakor italijanskega prodanca. Jaz nisem nikdar delal za Italijane in tudi ne bodem. O državnozbornskih volitvah v V. in IV. kuriji delal sem in volil s tukajšnjo hrvatsko-slovensko stranko. Res je, da sem prej držal s stranko Frančeška Marottija, a bi sem zaveden, ker sem videl tam razno gospodo. Tudi se je tam ustavljal okrajni glavar in drugi gospodje iz Voloskega. Bil sem omanjen tudi zaradi laži, ki so se trosile povsodi. Ko sem pa videl, da je ta stranka v zvezi s Porečem in Trstom, in ko sem čul, da je bil C. Martinolič pri teh ljudeh, začel sem spregledavati. Najbolj pa mi je odprlo oči, ko sem videl, da so o volitvah nekateri agitatorji kar očitno kupovali glasove po 10, po 5 in 3 g'd., sploh kakoršna je bila roba. Ob času volitev posojevali so vsakomur, kar je hotel — po volitvah so vse zopet tirjali sodnijsko. Danes cenitev, čez dva dni prenos in potem prodaja. Taki so ti „dobrotniki“. Sedaj, ko smo jih spoznali, sedaj se perejo z „izjavami“. So pa ravno taki nasprotniki tukajšnje hrvatsko-slovenske stranke, kakor so bili poprej. Sebe perejo, nas pa, ki smo prej držali z njimi v svoji zmoti, puščajo v blatu. — Toda spregledali smo in dobro znamo, kje je naša sreča in kje naša nesreča. Nikdar več ne budemo držali z njimi. Saj smo tudi drago plačali svojo zmotu. Tam v kolu hrvatsko-slovenske stranke, tam, kjer so združeni duhovniki, posvetni gospodje, roko-delci in kmetje, kakor pravi bratje, a vsem na čelu stoji mož-poštenjak g. Slavoj Jenko — tam je lepo in dobro bivati! To je moja izjava in tako bodem naprej živeti; a izjavam tukajšnjih nasprotnikov ne verujem, ker jih poznam v srce.

Anton Križman.

Iz Št. Petra na Pivki nam pišejo dne 14. aprila: Dne 14. t. m. ukoło 6. ure zjutraj peljalo se je tukaj skozi s posebnim vlakom okolo 70 naših severnih bratov Čehov.

O njih prihodu smo vedeli tudi mi, zato smo jim pa priredili mal pozdrav, ki je pa jako presenetil naše brate in sestrice.

Ko je prisopihal vlak, zaslišalo se je pokanje topičev. Dasi je bilo rano v jutro, zbralo se je vendar mnogo ljudstva, da pozdravi svoje brate s krepkimi „živio“ in „na zdar“-klici.

Naši severni bratje odzdravljali so nam prisrčno: a še bolj so bili presenečeni, ko so jim go-spice začele deliti šopke. Toda ne le čvrstih Čehov, ampak tudi precejšnje število lepih Čehinj smo videli. Žal le, da se je vlak začel pomikati prehitro tja doli proti hrvatski Reki, kjer se ukajo na parobrod, da se popeljejo po slovanskem morju tja doli v slovansko Dalmacijo. Nam pa ostane ta pozdrav dolgo v spominu. Želimo bratom srečno in veselo potovanje! Na zdar!

Iz Dutovelj nam pišejo: Sprejmite, gospod urednik, nekoliko raznoterosti v cenjeno „Edinost“. Tu imamo „Narodno kmetijsko društvo“, ki je spalo nekaj časa. Spanje človeka krepča, pri društvih pa to ni v navadi. V januarju imelo je

društvo občni zbor. Zbor je imenoval častnim članom društva g. A n d. Š t o k -a, vsled njega zaslug posebno za sadjarstvo in pogozdovanje, kar je na Krasu zelo važno. Društvo ima le 14 udov. Ud društva pa je le oni, ki plača vsaj za pol leta naprej. Tako nam je mogoče, da časopise, katerih imamo sedem, plačujemo tudi za pol leta naprej. Kaj ni prav tako? — Da pa je tako malo udov, je menda glavni vzrok ta, da je v nas več strank, kar gg. sodniki dobro znajo — pa rajše naredim piko.

O času volitev so se dobre vedli tukajšnji možje. Tako je prav! Ne pričakujmo pomoči od drugorodnih. Bog nam pomore, ako bomo zavedni in složni. „Primorski list“ lepo priporoča slo-slovenske trgovce v Gorici. To je zlat nauk! Ne pustimo kukavici, da bi zanašala svoja jajca v domača gnezda. Ptuja kukavica izmeče domače mladiče iz gnezda, da revno poginejo.

G. Jurij Mose, trgovec v Gorici, volil je v prid Slovencem. Dolžnost mi je omeniti, da je omenjeni gosp. daroval za tukajšnji revne učence 29½ metrov blaga za obleke. V imeu obdarovanih: Bog plati! Nekaj bi še rad omenil, na kar je „Edinost“ pozabila. Minulo je 800 let od početka „križarskih vojev“. Takrat je šla Evropa nad Turka, a za 800-letnico ga pa ista na Kreti maže in zdravi, da bi še ne umrl!

Dunajskim Slovanom se zopet bliža prilika, ki združuje vsa tukajšnja slovanska kolonija: bliža se drugi letošnji redni koncert „slovanskega pev-skega društva“, kateri bo v veliki dvorani „Musik-vereina“ početkom maja. Zagotovljeno je sodelovanje odličnih umetnikov pevcev in pevki. Pela se bodo dela Dvořaka (Stabat mater), Želenskega, Mokra-njaca, Moniuszka, Brahmsa in jugoslovanske pesmi. Naj se Dadajski Slovani mnogoštevilno zbero na torišču, kjer je lani „Glasbena Matica“ svetu pokazala svojo moč v petju. Natančen program pozneje. Gg. dijaki so prošeni po moči sodelovati.

Zanimivi časi. — „Soča“ je bila zaplenjena že tri tedne zapored, enako zadnji „Primorec“ in tudi „Prim. List“, ki se možki boril z nami bok ob boku za zatirani slovenski živelj. — Vrhu tega je bila 6. t. m. v goriški tiskarni in v uredništvu sodna preiskava, da bi našli rokopise zaplenjenih člankov. Danes je bil pa zaslišan odgovorni urednik „Soče“ pred preiskovalnim sod. g. pristavom Franceschinom kakor zatoženec. Zdaj naj pa reče še kdo, da nimajo „fletnih“ duj Slovenci v Gorici!

Užigalice družbe sv. Cirila in Metoda ima glavni zalagatelj g. veletržec Perdan v Ljubljani to dobo toliko v kupčiji, da je v stanu postreči najboljšeje narobam. Ker je družbi do danes po njega rodoljubni požrtvovalnosti ob užigalicah že 300 gld. dohodkov, priporočamo slovenskemu občinstvu tem pótom te družbine priznati izborne užigalec.

Čuden vzrok smrti. V selu Becse pri Kaniži so potrdili v vojake — bržkone po pomoti — jedinega sina premožne vdove Kristine Tereny. Ko je starka to čula, ni zinila niti besedice, ampak kar mahnila je in se zgrudila na tla. Vse prizadevanje obuditi jo k zavesti, bilo je zaman, kajti bila je mrtva!

Ljubavna tragedija. Ubavo Ivanovo selo na Hrvatskem, katerega prebivalci so izključno Čahi, v 80 letih svojega obstanka ni doživelo take sen-zacionalne tragedije, kakoršna se je dogodila te dal. 20letni Vaclav Havalka, sin premožnega po-sestnika v omenjenem selu, je po tajnem ljubim-koval z 17letno Terezo Bazant, hčerjo tudi imovi-tih roditeljev. Ta ljubezen naj bi ostala tajna, do-klér mladenič ne bi zadostil svoji vojaški obvez-nosti. Toda prišlo je drugače. Dne 8. t. m. zvečer je spremil Vaclav svoje ljubico do njenega doma. Na dvorišču je mladeniču hkrati zavrela kri in prišel je rotiti dekle, naj ga pusti prenočiti pri sebi. Ker se je dekle branilo, potegnil je nož izza pasa in ga jej porinil v trebuh; pohitevši domov, si je z britvijo prerezal grlo. Dasi sta oba jako hudo ranjena, vendar je nadeje, da ozdravita. S poroko pa bržkone ne bode nič.

Zenski rabin. Amerika je v ženski emanci-paciji daleč napredovala. Minoli teden je imela v Chicagu prvo svoje propoved Hane Salamon, ki je imenovana rabinom tamošnje izraelitke cerkvene občine.

